

DOI 10.31718/2077-1096.19.1.105

УДК: 378.147.091.31-059.1:[378.015.3:005.32]-057.87

Шеховцева Т.Г., Долінна М.О.

ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ ЯК ОСНОВА МОТИВАЦІЇ СТУДЕНТІВ В УМОВАХ СУЧАСНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО ПРОЦЕСУ

Запорізький державний медичний університет

Сучасні тенденції розвитку системи освіти України передбачають перегляд організації навчального процесу: від трансляції студентам готових знань до створення умов для діалогу і активної взаємодії. Одним із напрямків розвитку педагогічного процесу є інтерактивне навчання. Натепер не вирішеною проблемою залишається зниження мотивації студентів. Тому актуальним питанням залишається удосконалення методів навчання, що є завданням професорсько-викладацького колективу. Мета: оцінка застосування інтерактивного навчання як методу мотивації студентів до навчання. Матеріал та методи дослідження. Об'єктом дослідження були студенти Запорізького державного медичного університету. Основні методи: теоретичний аналіз науково-методичної літератури та власний досвід застосування інтерактивного навчання. Результати та їх обговорення. Створення та впровадження в освітній процес інтерактивного навчання з різних дисциплін використовується в Запорізькому державному медичному університеті. Це дає можливість педагогічного впливу, який спонукає учнів до розумової активності, до прояву творчого, дослідницького підходу і пошуку нових ідей для вирішення різних завдань навчальної та науково-дослідницької діяльності. Основною метою проведення інтерактивної лекції та практичного заняття є не тільки донесення інформації, а і активне її засвоєння студентами. На нашу думку, введення ряду інтерактивних прийомів при проведенні практичного заняття активізує індивідуальну і/або групову роботу студентів. Таким чином, впровадження інтерактивних лекцій і практичних занять є перспективним напрямком навчання, їх використання підвищує якість освіти за рахунок таких переваг як ефективність, гнучкість, модульність, що відповідає вимогам сучасної концепції вищої освіти. Висновок: впровадження інтерактивних методів навчання у освітній процес дає можливість урізноманітнити заняття з різних дисциплін, створити комфортні умови для навчання, що є основою формування мотивації до активізації педагогічного процесу та робить цю модель зажаданою як для студентів так і для викладачів.

Ключові слова: вища освіта, інтерактивне навчання, мотивація.

Вступ

Сучасні тенденції розвитку системи освіти України передбачають перегляд організації навчального процесу: від трансляції студентам готових знань до створення умов для діалогу і активної взаємодії. Головним завданням тепер є підготовка спеціаліста з необхідним обсягом теоретичних знань і практичних навичок для подальшої професійної діяльності, саме тому впровадження новітніх педагогічних і науково-методичних розробок, використання інноваційних технологій є актуальним питанням розвитку вищої школи [1].

Одним із сучасних напрямків розвитку педагогічного процесу є інтерактивне навчання. Поняття «інтерактивний» походить від англійського «interact» («inter» – «взаємний», «act» – «діяти»). Інтерактивне навчання розглядається як спеціальна форма організації пізнавальної діяльності, яка має конкретні і прогнозовані цілі. Одна з них полягає у створенні комфортних умов навчального процесу, при яких студент відчуває свою успішність, інтелектуальну спроможність, продуктивність роботи.

Інтерактивні методи включають в себе лекції з мультимедійною презентацією, дискусії, метод «мозкового штурму», метод критичного мислення, міні-дослідження, метод бліц-опитування, метод анкетування, вирішення ситуаційних завдань та ін. Основні критерії інтерактивної моделі навчання - це можливість неформальної

дискусії, розвиток ініціативного підходу, наявність групових завдань, які вимагають колективних зусиль для їх виконання [2].

Натепер не вирішеною проблемою залишається зниження мотивації до навчання. Тому актуальним питанням залишається удосконалення методів навчання, що є завданням професорсько-викладацького колективу і набуває особливого значення у зв'язку з розвитком Болонського процесу, коли одним з пріоритетів для успішної підготовки кваліфікованих кадрів є принцип врахування інтересів учня. Саме тому різноманітність форм навчання є однією з найперспективніших основ мотивації студентів в умовах сучасної системи освіти. Такий підхід формує пізнавальну діяльність студентів, сприяє розвитку їх самостійності та організованості, творчого підходу до вирішення професійних проблем, підвищує самооцінку, а також якість підготовки спеціалістів для подальшої практичної діяльності [1, 3].

Мета

Оцінка застосування інтерактивного навчання як методу мотивації студентів до навчання.

Матеріал та методи дослідження

Об'єктом дослідження були студенти Запорізького державного медичного університету. Основні методи: теоретичний аналіз науково-методичної літератури та власний досвід застосування інтерактивного навчання.

Результати та їх обговорення

Успішність діяльності студента безпосередньо пов'язана з мотивацією. Мотиваційна спрямованість визначається як готовність людини до навчання, освоєння професійної діяльності, що грає особливо значущу роль в майбутній практичній компетенції випускника [4].

Впродовж останніх десятиліть відзначається незадоволеність підготовкою майбутніх спеціалістів у вітчизняних вузах. Основною причиною недостатнього володіння практичними навичками студентів вважається зниження їх мотивації у зв'язку з поглибленням «інструменталізму», «техніцизму» в мисленні викладачів, зниження інтересу до особистості студента. Саме викладачам необхідно формувати в учня уміння активізувати свій позитивний і інтенціональний досвід (переваги, умонастрої) отримання знань, бачити життєвий сенс у навчальній роботі, підтримувати високий рівень мотивації на всіх етапах самоосвітньої діяльності.

На формування позитивної мотивації студентів до здійснення роботи впливає велика кількість факторів. Серед основних: гнучка система організації навчального процесу, чітко окреслене коло завдань та можливих шляхів і способів їх реалізації, плідна співпраця між викладачем і студентами та в групі студентів між собою, контроль викладача та самоконтроль, здатність студента до самооцінки [5, 6].

Важливе місце серед основних позитивних мотивів у пізнавальній самостійності студентів посідає інтерес студентів до майбутньої професії, прагнення відповідати високому рівню вимог, які суспільство висуває перед сучасними фахівцями. Тому основним мотивуючим чинником організації навчального процесу має бути спрямованість на використання професійно орієнтованого матеріалу та отримання власного досвіду [1, 3].

Інтерактивне навчання – діалоговий процес, в ході якого здійснюється взаємодія викладача і учня. На відміну від односторонньої комунікації при лінійній системі освіти, багатостороння комунікація при кредитній системі передбачає активність кожного суб'єкта освітнього процесу, а не тільки викладача, паритетність, відсутність репресивних заходів управління і менторства. Це стратегія вищої школи, метою якої є інтелектуальна автономність студента при розвиненій соціальній компетентності [2].

Створення та впровадження в освітній процес інтерактивного навчання з різних дисциплін використовується в Запорізькому державному медичному університеті. Це дає можливість педагогічного впливу, який спонукає учнів до розумової активності, до прояву творчого, дослідницького підходу і пошуку нових ідей для вирішення різних завдань навчальної та науково-дослідницької діяльності.

Основною метою проведення інтерактивної лекції та практичного заняття є не тільки доне-

сення інформації, а і активне її засвоєння студентами. Вимогами до такої форми навчання є двосторонній потік інформації або діалогічність (студент не пише конспект в класичному розумінні); інноваційний характер інформації, яка подається, і підготовка студентів до лекцій; постійна інтерактивізація, тобто подолання односторонності інформаційного потоку за допомогою педагогічних методів і технологій навчання. До останніх можна віднести інтерпретаційний діалог (для його конструктивізму необхідно, щоб розрив в досвіді студента і досвіді, який буде запропонований викладачем, був великий); створення внутрішньої мотивації до майбутньої спільної роботи, забезпечення психологічного комфорту, установки на активний пошук і набуття нових знань. Викладачеві в ході інтерактивного заняття краще «розмовляти, а не говорити» з аудиторією, що сприяє створенню діалогової форми навчання. Важливий фактор для сучасного педагога – «провокування посмішки» – гумор сприяє розвитку комфортного середовища для критичного мислення. Заключний етап – це відповіді на контрольні питання та розв'язання творчих завдань, які спрямовані на самостійність і творчий пошук, де викладач виступає як організатор, консультант і радник.

У порівнянні з іншими методами, інтерактивні орієнтовані на більшу взаємодію студентів не тільки з викладачем, але й один з одним, на домінування активності студентів в процесі навчання. Домінантна роль викладача поступається місцем активності студентів, а завданням викладача стає створення умов для їх ініціативи. Він регулює навчально-виховний процес і займається його загальною організацією, визначаючи освітній напрямок (готує заздалегідь необхідні завдання, формулює питання або теми для обговорення в групах), контролюючи час і порядок виконання намеченого плану роботи, даючи консультації, роз'яснюючи складні терміни, допомагаючи в разі серйозних труднощів.

Якщо на заняттях використовуються інтерактивні методи, можна досягнути значного зростання ефективності освітнього процесу шляхом цілеспрямованій активізації мислення, коли студент змушений бути активним на протязі всього заняття, проявляти самостійність, творчість у виконанні завдань.

На нашу думку, введення ряду інтерактивних прийомів при проведенні практичного заняття активізує індивідуальну і/або групову роботи студентів. Наприклад, замість того, щоб ставити питання і питати першого, хто підняв руку, можна запропонувати обговорення своєї думки з сусідом, і лише потім дати можливість відповіді на питання бажаному, дозволяючи, таким чином, всім студентам взяти участь в обговоренні заданого питання. Студенти можуть описувати запропоновані викладачем рентгенограми, інтерпретувати ЕКГ, самостійно визначати план обстеження пацієнта, приймати спільні рішення

з диференціальної діагностики та лікування. В кінці заняття студентам можна запропонувати письмово відповісти на кілька запитань з пройденого матеріалу, а наступного дня почати з обговорення отриманих відповідей. Таке взаєморозуміння створює атмосферу співробітництва.

Проведена з позицій інтерактивного навчання лекція або практичне заняття повинні бути проблемними за змістом, гнучкими по структурі, що дає можливість викладачу вносити корективи по ходу занять, з урахуванням відповідної реакції слухачів, орієнтованим на дискусію, діалог зі слухачами; забезпечуватися посібниками, які дозволяють лектору оперувати наочною інформацією, не зупиняючись на тривіальних, не змістовних і не принципових питаннях [1, 7].

Таким чином, в результаті інтерактивного навчання, у студентів формується інтелектуальна самостійність, творчий пошук, соціальна і комунікативна компетентність.

Натепер інтерактивне навчання довело свою значущість і закладність на всіх рівнях освітньої системи. Його впровадження сприяє створенню додаткових можливостей для оновлення змісту навчання, методів викладання дисциплін і розповсюдження знань, які ґрунтуються на сучасних мультимедійних технологіях. Інтерактивне навчання дає можливість урізноманітнити навчальний процес, що також є фактором підвищення інтересу до дисципліни та мотивації.

Таким чином, впровадження інтерактивних лекцій і практичних занять є перспективним напрямком навчання, їх використання підвищує якість освіти за рахунок таких переваг як ефективність, гнучкість, модульність, що відповідає вимогам сучасної концепції вищої освіти.

Висновок

Впровадження інтерактивних методів навчання у освітній процес дає можливість урізно-

манітнити заняття з різних дисципліни, створити комфортні умови для навчання, що є основою формування мотивації до активізації педагогічного процесу та робить цю модель зажаданою як для студентів так і для викладачів.

Література

1. Kulishov S, Tretyak N, Pry'xod'ko N. Kejs- ta fraktal'ni tehnologiyi yak zasib pokrashennya yakosti navchannya vnutrishnij medy'cy'ni, kreaty'vnomu klinichnomu my'slennyu [Case and fractal technologies as a way to improving the quality of internal medicine, creative clinical thinking] : New information technologies in education for all: Models and Infrastructures: proceedings of the Seventh International Conference, Kiev, 27-28 novem. 2012. p. 268-271. (Ukrainian).
2. Kulishov SK, Kudrya IP, Tretyak NG. Interakty'vne navchannya vnutrishn'oyi medy'cy'ny' yak tehnologiya v'klyuchennya studentiv v upravlinnya navchal'ny'm procesom [Interactive study of internal medicine as a technology for incorporating students into the management of the learning process] : Suchasni tehnologiyi upravlinnya navchal'ny'm procesom u vy'shny'x medy'chny'x navchal'ny'x zakladax : mater.navch. - nauk. konf. z mizhn. uchastyu, Poltava; 2014. p. 114-115. (Ukrainian).
3. Kudrya IP, Kulishov SK. Formuvannya profesijnoyi osoby'stosti likarya cherez zastosuvannya v navchanni pry'ncy'piv vnutrishn'oyi medy'cy'ny', informaty'ky', nelinejnoyi matematy'ky' [Formation of the professional personality of the doctor through application in the study of the principles of internal medicine, computer science, nonlinear mathematics] : Yevropejs'ky' vy'bir - nevid'yemna skladova rozvy'tku vy'shnoyi medy'chnoyi osvity' Ukrainy: materialy' navchal.-metod. konf., Poltava; 23 travn. 2013. p. 101-102. (Ukrainian).
4. Sy'dorova AI, Pavlenko SA, Pavlenkova OV. Samoosvita studenta yak faktor pidgotovky' specialistu v suchasny'x umovax [Self-education of a student as a factor in training a specialist in modern conditions] : Materialy' naukovoprakty'chnoyi konferenciyi z mizhnarodnoyu uchastyu «Udoskonalennya yakosti pidgotovky' likariv u suchasny'x umovax», Poltava; 2016. p. 190-191. (Ukrainian).
5. Koroty'ch NM. Samostijna robota studentiv yak faktor pidgotovky' specialistu v umovax kredy'tno-modul'noyi sy'stemy' navchannya [Independent work of students as a factor in training a specialist in terms of credit-module study system] : Svit medy'cy'ny' ta biologiyi. 2017;1(59):219-222. (Ukrainian).
6. Lary'na EA. Dy'namy' cheskaya model' struktury moty'vacy' onnoj sfery ly'chnosty' studentov [Dynamic model of the motivational sphere structure of the student's identity] : Y'nnovacy'y' v obrazovany'y'. 2009;9:25-34. (Russian).
7. Sologor IM, Belyayeva OM. Faktory' vply'vu na efekty'vnist' samostijnoyi roboty' studentiv [Factors influencing the efficiency of independent work of students] : Materialy' naukovoprakty'chnoyi konferenciyi «Internacionalizaciya vy'shnoyi medy'chnoyi osvity'», Poltava. 2013. p. 203-205. (Ukrainian).

Реферат

ИНТЕРАКТИВНЫЕ МЕТОДЫ ОБУЧЕНИЯ КАК ОСНОВА МОТИВАЦИИ СТУДЕНТОВ В УСЛОВИЯХ СОВРЕМЕННОГО ПЕДАГОГИЧЕСКОГО ПРОЦЕССА

Шеховцева Т.Г., Долинная М.А.

Ключевые слова: высшее образование, интерактивное обучение, мотивация.

Современные тенденции развития системы образования Украины предусматривают пересмотр организации учебного процесса: от трансляции студентам готовых знаний к созданию условий для диалога и активного взаимодействия. Одним из направлений развития педагогического процесса является интерактивное обучение. На данный момент нерешенной проблемой остается снижение мотивации студентов. Поэтому актуальным вопросом остается совершенствование методов обучения, что является задачей профессорско-преподавательского коллектива. Цель: оценка применения интерактивного обучения как метода мотивации студентов к обучению. Материал и методы исследования. Объектом исследования были студенты Запорожского государственного медицинского университета. Основные методы: теоретический анализ научно-методической литературы и собственный опыт применения интерактивного обучения. Результаты и их обсуждение. Создание и внедрение в образовательный процесс интерактивного обучения по различным дисциплинам используется в Запорожском государственном медицинском университете. Это дает возможность педагогического воздействия, которое побуждает учеников к умственной активности, к проявлению творческого, исследовательского подхода и поиска новых идей для решения различных задач учебной и научно-исследовательской деятельности. Основной целью проведения интерактивной лекции и практического занятия является не только донесение информации, а и активное ее усвоение студентами. По нашему мнению, введение ряда интерактивных приемов при проведении практического занятия активизирует индивидуаль-

ную и / или групповую работу студентов. Таким образом, внедрение интерактивных лекций и практических занятий является перспективным направлением обучения, их использование повышает качество образования за счет таких преимуществ как эффективность, гибкость, модульность, что соответствует требованиям современной концепции высшего образования. Вывод: внедрение интерактивных методов обучения в образовательный процесс дает возможность разнообразить занятия по различным дисциплинам, создать комфортные условия для обучения, является основой формирования мотивации к активизации педагогического процесса и делает эту модель востребованной как для студентов, так и для преподавателей.

Summary

INTERACTIVE TEACHING TECHNOLOGIES AS A WAY TO BOOST STUDENTS' MOTIVATION THROUGH THE LEARNING

Shekhovtseva T.G., Dolinna M.O.

Key words: higher education, interactive education, motivation.

Current trends in the development of the Ukrainian education system require reconsidering some aspects in the educational process and provide some new approach to improve the existing standards: from passing on the ready-for-use knowledge towards creating conditions for dialogue and active interaction with students. At present, interactive education is one of the up-to-date directions of the pedagogical process. Another issue that is still challenging is how to keep students motivated. Therefore, faculty staff should keep the finger on the pulse of events, i.e. to reconsider or update time-tested techniques as well as to implement new ones. The purpose of this work was to evaluate the effectiveness of interactive technologies as a way to motivate students to be actively engaged into learning. Material and methods. Students of Zaporizhzhya State Medical University were the subjects of the study. The methods applied included theoretical analysis of relevant scientific and methodological literature and own experience in applying interactive techniques. Results and discussion. Zaporizhzhya State Medical University has a broad experience in implementing interactive technologies in different disciplines through the undergraduate education. Their applying enhances pedagogical influence and thus inciting students to active research and learning work, contributes to development of creative environment, and promotes research approaches for solving various tasks during classes. The main goals in conducting interactive lectures and practical classes are not only representing the information, but involving students into co-operation. In our opinion, introduction of interactive techniques in practical classes facilitate individual and / or group work of students. This is a promising area in learning that can considerably improve the quality of education and completely meets the present-day demands in terms of education. Conclusion: wide introduction of interactive technologies in the pedagogical process creates the opportunity to diversify the classes in different disciplines, builds up comfortable conditions for learning, helps to keep students actively engaged and motivated that makes this approach desirable for both students and teachers.